

รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

MODEL OF PARTICIPATION OF BASIC EDUCATIONAL COMMITTEE
IN ADMINISTRATION THE SMALL SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

พีระพงศ์ บุญแน่น¹ ชวนคิด มะเสนะ² และนเรศ ขันธะรี³
Peerapong Boonnan¹ Chuankid Masena² and Narech Khantharee³

^{1,2,3} หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Doctor of Education Degree in Educational Administration,
Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: peerapong.bg63@ubru.ac.th

Received:	March 19, 2024
Revised:	September 4, 2024
Accepted:	September 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และ 2) พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 121 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98 และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ (1) หลักสูตรสถานศึกษา (2) งบประมาณ (3) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา (4) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (5) นโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา และ (6) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ และ 4) ร่วมประเมินผล ซึ่งรูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ

รูปแบบการมีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the current conditions and needs of basic education school committees for participation in administering small schools, and 2) develop a participation model of basic education school committees in administering small schools under the Office of the Basic Education Commission. The sample groups consisted of 1) 121 school administrators selected through stratified random sampling, and 2) 11 experts selected through purposive sampling. The research instruments were questionnaires with an overall reliability coefficient of 0.98 and an assessment form. The statistics used in the research included mean and standard deviation.

The results of the research showed that 1) the current conditions of basic education school committee participation in administering small schools were overall at a moderate level. The needs for basic education school committee participation in administering small schools were overall at a high level, and 2) the developed model was a school administration model covering 6 areas: (1) school curriculum, (2) budget, (3) educational resource mobilization, (4) teacher and educational personnel development, (5) school development policies and plans, and (6) relationships between schools and communities. The model used a 4-step participation process: 1) participation in planning, 2) participation in decision-making, 3) participation in implementation, and 4) participation in evaluation. The model had overall appropriateness at the highest level.

Keywords

Model of Participation, Basic Education School Committees, Small School Administration

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ทุกประเทศทั่วโลกจึงมุ่งให้เกิดการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ (Karnganophas, 2017) ซึ่งหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องร่วมมือกันดำเนินงานอย่างจริงจัง อันจะทำให้สถานศึกษาพัฒนา

คุณภาพการศึกษาให้ทันโลกในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว (Ministry of Education [MOE], 2019)

การบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจของกระทรวงศึกษากำหนดไว้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในทุก ๆ ด้าน ส่วนสาเหตุสำคัญดังกล่าวมาจากการที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีอาชีพที่แตกต่างกัน ไม่มีความรู้ทางด้านการจัดการศึกษาเท่าที่ควร หรือไม่ได้ติดตามความเคลื่อนไหวของวงการศึกษามากนัก ซึ่งเหตุผลดังกล่าวนี้ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ตามมาไม่ดีเท่าที่ควร (Nillapun, 2009) และจากรายงานการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิในฐานะที่เป็นกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับการศึกษา บุคคลเหล่านี้มีบทบาทเพียงเล็กน้อย เป็นเพียงกรรมการที่ปรึกษาหรือรับทราบการดำเนินงานของสถานศึกษาเท่านั้น ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา การกำหนดหลักสูตรแบบเรียน และการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นและตัวผู้เรียน จะมีอยู่บ้างในรูปของการช่วยเหลือแรงงาน เงิน วัสดุ ครุภัณฑ์มากกว่าการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามผล ซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนของระบบคณะกรรมการทุกระดับโดยเฉพาะในระดับสถานศึกษาซึ่งเป็นระดับที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด (Office of the Education Council [OEC], 2021)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่ต้องเสริมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดขึ้นในองค์ประกอบของการจัดการศึกษา กล่าวคือ ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เพียงให้ความร่วมมือ สนับสนุน เอื้อเฟื้ออยู่ภายนอกเหมือนดังที่ผ่านมา หากยังควรขยายบทบาทของการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบอย่างต่อเนื่องอีกด้วย (Thianthanathip, 2020) ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นวิธีการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสมนับตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบผลงานที่ออกมา ร่วมภาคภูมิใจในผลงานรางวัลที่เกิดจากการร่วมกันปฏิบัติงานหรือรับข้อตำหนิที่เกิดขึ้น นั่นคือ ร่วมรับทั้งผิดและชอบ (Thummatasananon, 2011) ดังที่ Murphy ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐชิคาโก ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์บริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ทำให้เกิดการยอมรับจากผู้ปกครอง นักเรียน เพราะยึดถือการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนจากแนวคิดของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มิใช่คนใดคนหนึ่ง ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดและคาดหวังให้ลูกหลานของตนได้รับการศึกษาที่เหมาะสมตรงตามความต้องการ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้กลยุทธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ให้ความสัมพันธ์และเป็นมิตร ให้เกียรติความคิดเห็นที่เสนอต่อโรงเรียน และพยายามทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาเกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของโรงเรียน (Murphy, 2014)

สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยจังหวัด ยโสธร ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี มีจำนวน 1,208 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าวประสบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาที่ไม่บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนด เมื่อพิจารณาถึงโรงเรียนขนาดเล็กด้วยแล้วสถานการณ์ยิ่งน่าเป็นห่วงเนื่องจากมีทรัพยากร ทั้งบุคคล ทรัพยากรอื่น ๆ น้อยที่สุด และขาดแคลนในทุกด้าน และจากข้อมูลที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ในขอบข่ายงาน 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านงบประมาณ ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน พบว่า มีสภาพปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นว่ามีแนวโน้มที่จะต้องหาทางพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก รวมทั้งหาทางปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาและนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดแผนปฏิบัติการ นโยบายต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่คุณภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะอย่างไร และมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ ซึ่งในแต่ละระยะมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,208 คน (Office of the Basic Education Commission [OBEC], 2022)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 121 คน มีขั้นตอนการได้มาซึ่งตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละตามจำนวนของประชากร เนื่องจากประชากรมีจำนวนหลักพัน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ 10% ได้ตัวอย่างจำนวน 121 คน

1.2.2 ทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยมีจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 เป็นหน่วยในการสุ่ม และสุ่มมาจังหวัดละ 10% ได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละจังหวัด ประกอบด้วย ยโสธร จำนวน 21 คน ศรีสะเกษ จำนวน 38 คน อำนาจเจริญ จำนวน 15 คน และอุบลราชธานี จำนวน 47 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 36 ข้อ ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ 1) หลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 7 ข้อ 2) งบประมาณ จำนวน 5 ข้อ 3) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา จำนวน 6 ข้อ 4) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 7 ข้อ 5) นโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ และ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน จำนวน 6 ข้อ โดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80–1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน นำข้อมูลที่ได้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาตอบแบบสอบถาม และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาประเมินสภาพปัจจุบันและความต้องการของประเด็นต่าง ๆ และนำประเด็นในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กรายชื่อที่มีความต้องการตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป ($\bar{X} \geq 3.51$) ไปยกกร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบในระยะที่ 2 ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

4.2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และ 3) นักการศึกษา จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ จำนวน 3 ข้อ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ จำนวน 2 ข้อ 3) วิธีดำเนินการของรูปแบบ จำนวน 6 ข้อ 4) การประเมินผลการดำเนินการของรูปแบบ จำนวน 2 ข้อ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ จำนวน 2 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำเสนอร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะที่เห็นว่าควรแก้ไขหรือเพิ่มเติมในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบฯ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาประเมินระดับความเหมาะสมของรูปแบบฯ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 1

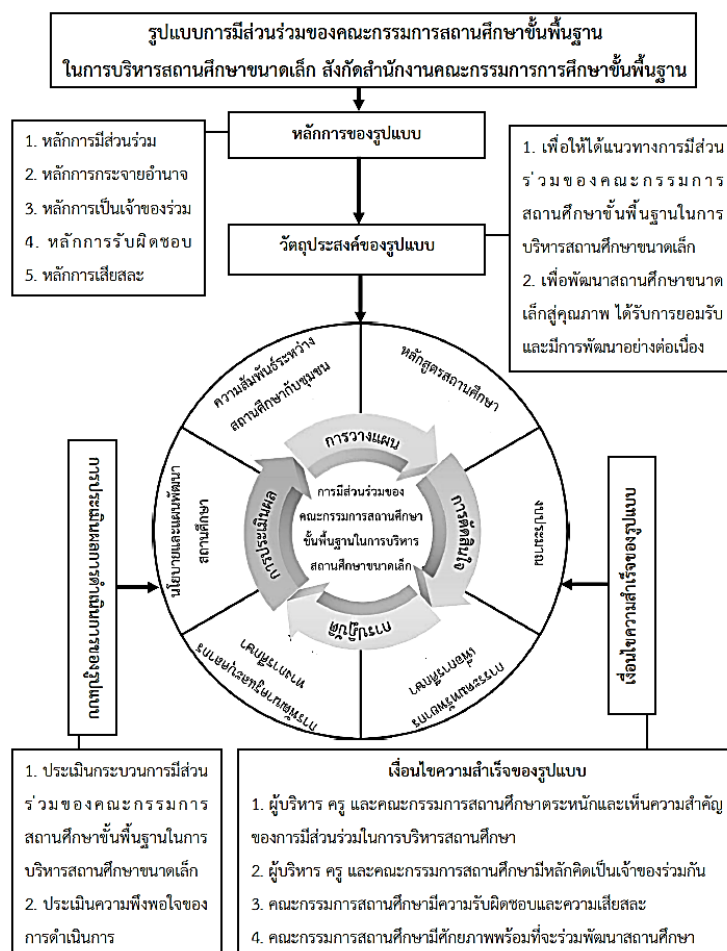
ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพปัจจุบัน			ความต้องการ		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
หลักสูตรสถานศึกษา	3.33	0.93	ปานกลาง	4.20	0.77	มาก
งบประมาณ	3.48	0.76	ปานกลาง	4.14	0.77	มาก
การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา	3.47	0.87	ปานกลาง	4.28	0.74	มาก
การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	3.52	0.66	มาก	4.11	0.81	มาก
นโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา	3.73	0.64	มาก	4.14	0.77	มาก
ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน	3.55	0.90	มาก	4.19	0.76	มาก
เฉลี่ย	3.50	0.82	ปานกลาง	4.18	0.77	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) และ ความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ ได้แก่ 1.1) หลักการมีส่วนร่วม 1.2) หลักการกระจายอำนาจ 1.3) หลักการเป็นเจ้าของร่วม 1.4) หลักการรับผิดชอบ และ 1.5) หลักการเสียสละ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่ 2.1) เพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2.2) เพื่อพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กสู่คุณภาพ ได้รับการยอมรับ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 3) วิธีดำเนินการของรูปแบบ ได้แก่ 3.1) หลักสูตรสถานศึกษา 3.2) งบประมาณ 3.3) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 3.4) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 3.5) นโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา และ 3.6) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 4) การประเมินผลการดำเนินการของรูปแบบ ได้แก่ 4.1) ประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และ 4.2) ประเมินความพึงพอใจของการดำเนินการ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ได้แก่ 5.1) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

5.2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการคิดเป็นเจ้าของร่วมกัน 5.3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรับผิดชอบและความเสียสละ และ 5.4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีศักยภาพพร้อมที่จะร่วมพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) หลักการของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) 3) วิธีดำเนินการของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) 4) การประเมินผลการดำเนินการของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.82$) และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา รองลงมา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รองลงมา คือ หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ค่อยเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และส่วนใหญ่สถานศึกษาจะเสนอแผนงานต่าง ๆ ให้ทราบเพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติมากกว่าการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็น และร่วมลงมือปฏิบัติในกิจกรรมของสถานศึกษา จะเห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติภารกิจภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนนั้นเกิดความบกพร่อง กล่าวคือ คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ ไม่มีโอกาสเข้ามาร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหากับสถานศึกษาอย่างจริงจัง ประกอบกับยังไม่มีแนวทางในการพัฒนาอย่างชัดเจน ซึ่งการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาในฐานะผู้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสถานศึกษา และต้องร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพราะคุณภาพในการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนจากชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปตามที่สังคมต้องการ ดังที่ Taweean (2022) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในฐานะผู้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสถานศึกษาและต้องร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และในปัจจุบันรัฐได้มีนโยบายต่าง ๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้ามาบริหารงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ruechai (2020) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนโรงเรียน ศรีสังวาลย์ขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินการในการบริหารโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 4) การประเมินผลการดำเนินการของรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ซึ่งรูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบได้ผ่านกระบวนการสร้างโดยวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จากนั้นได้ดำเนินการ

สร้างรูปแบบ ตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาความเหมาะสมและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จึงทำให้รูปแบบนี้มีความสมบูรณ์เหมาะสม ในเชิงทฤษฎี มุ่งองค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดของ Runcharoen (2007) ที่ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 4) การประเมินผล รูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wichit (2023) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ บริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

ผู้ที่จะนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหาร สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ต้องตระหนักและให้ ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องศึกษารายละเอียดของรูปแบบให้ชัดเจน ทุกคนให้ความร่วมมือ ในการดำเนินงานอย่างจริงจัง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญทั้งแนวคิดและกิจกรรม ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้กระบวนการมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จ กำกับติดตามการดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายเพื่อความสะดวก ในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เข้าร่วมดำเนินการตามกิจกรรมของรูปแบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้ ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาด้านอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนา สถานศึกษา เช่น ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง เป็นต้น

References

- Karnganophas, P. (2017). *kānphatthana rūpbāp kāmī sūanruām nai kāmboṛihānchatkān suksā khōng khana kammakān sathan suksā naphūn thān khōng ‘ongkoṅ pokkhroṅg sūan thoṅgthin* [Development of School Committee Participation Model in Administration under Local Government Organization]. Doctoral dissertation. Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.

- Ministry of Education. (2019). *khūmū kāndamnoēn ngān khōng khana kammakān sathān suksā naphūn thān sangkat samnakngān khana kammakān kānsuksā naphūn thān Phō.Sō. 2562* [Operational Manual of the Basic Education Commission under Office of the Basic Education Commission 2019]. Bangkok: Match Point.
- Murphy. (2014). *Development Participation: Concept and Measures for Project Design*. New York: Implementation and Evaluation Rural Development Center.
- Nillapun, M. (2009). *kānsuksā kānrīanrū læ næōthāng kānphatthana kānrīanrū nai kānchatkān suksā khōng khana kammakān sathān suksā naphūn thān* [Study of Learning and Guidelines for Learning Development in Education of the Basic Education Commission]. *Silpakorn Educational Research Journal*. 1(1), 5.
- Office of the Basic Education Commission. (2022). *rabop sārasonthēt phūa bōrīhān kānsuksā* [Information system for educational administration]. Retrieved from https://data.bopp-obec.info/emis/?fbclid=IwAR33OiAUoVM9gmy9SDH_jfvrsyfzHVymYbNrZBWced09bjBYhoOnzYoLJI.
- Office of the Education Council. (2021). *rāingān kānwichai khroṅkān suksā khwāmruāmmu rawāng rat kap ‘ongkoṅ pokkhroṅg sūan thoṅgthin nai kānchatkān suksā tām kotmaī læ phæn patirūp prathēt dān kānsuksā* [Research Report on a Project to Study Cooperation Between the State and Local Government Organizations in Providing Education in Accordance with the Law and the National Education Reform Plan]. Bangkok: 21 Century.
- Ruechai, S. (2020). *kānphatthana rūpbæp kānbōrīhān dōi kānmī sūanruām khōng chumchon nai kān funfū samatthaphap nakriān rōngriān sī sang wā Khōn Kāen* [Development of a Management Model with Community Participation in Rehabilitation Students of Sri Sangwan School, Khon Kaen]. Bangkok: Ministry of Education.
- Runcharoen, T. (2007). *kānbōrīhān rōngriān yuk patirūp kānsuksā* [School Administration in the Era of Educational Reform]. Bangkok: Tanapress.

- Taweenan, V. (2022). *næ̌othāng k̄anphatthana k̄anmī s̄uanruām khōng khana kammakān suksā naphūn thān nai k̄anbōrihān ngān sathān suksā nai rōngriān chaphō khwām phikān phāk tawan‘ōk chiāng nūa sangkat samnakngān bōrihān ngānkān suksā phisēt* [Guidelines for the Development of Participation of the Basic Education Committees in the Administration in the School for Disabilities Northeast under the Special Education Bureau]. Master's thesis. Rajabhat Mahasarakham University.
- Thianthanathip, T. (2020). *k̄anphatthana næ̌othāng k̄anmī s̄uanruām khōng khana kammakān sathān suksā naphūn thān nai k̄an patibat phārait nai sathān suksā sangkat samnakngān khēt phūnthī k̄ansuksā prathom suksā Nakhōn Ratchasimā khēt sī* [Developing the Guidelines for Educational Management Participation of the Committee of Basic Educational in Schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4]. Master's thesis. Mahasarakham University.
- Thummatasananon, S. (2011). *lakkān bōrihān bæp mī sō won ruām* [Principles of Participatory Management]. Bangkok: Suweerivasarn.
- Wichit, S. (2023). *rūpbæp k̄anmī s̄uanruām khōng khana kammakān sathān suksā naphūn thān nai k̄anbōrihān ngān wichākān thī mī prasitthiphon* [The Participation Model of Basic Education Commission for Effective Management of Academic Affairs]. *Journal of MCU Peace Studies*. 11(2), 607-618.